

VEREJNÁ OCHRANKYŇA PRÁV PRESKÚMALA V TERÉNE ZARIADENIA PRE SENIOROV

(Bratislava, 3. februára) V roku 2019 Kancelária verejného ochrancu práv vykonala šesť terénnych návštev v zariadeniach pre seniorov. Cieľom bolo zistiť možné nedostatky a odhaliť problémové oblasti, v ktorých môže dochádzať k porušeniu základných práv senioriek a seniorov žijúcich v týchto zariadeniach. Prieskum odhalil viacero nedostatkov v jednotlivých zariadeniach.

Verejná ochrankyňa práv Mária Patakyová v rokoch 2017 a 2018 vykonala celoslovenský prieskum zameraný na úroveň kontroly zariadení sociálnych služieb so zameraním na seniorov. Z prieskumu vtedy vyplynulo, že medzi najzásadnejšie problémy patria príliš nízky počet kontrol a spôsob, akým sú vykonávané. Po zisteniach z prieskumu úrovne kontroly sa rozhodla vykonať ďalší prieskum v teréne zameraný na dodržiavanie práv seniorov priamo v zariadeniach.

Vykonaním terénneho prieskumu ombudsmanka poverila zamestnancov Kancelárie verejného ochrancu práv, na ktorom spolupracovali s externým odborníkom na oblasť sociálnych služieb a odborníčkou na ošetrovateľskú starostlivosť. Spolu navštívili a hĺbkovo preskúmali šesť zariadení, presnejšie Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov Kaštieľ Stupava, Domov dôchodcov Borský Mikuláš, Domov dôchodcov Santovka, Noemi, n. o. Veľké Kostoľany, Domov dôchodcov a domov sociálnych služieb Hriňová a Domov svätej Anny, n. o. v Poproči.

Prieskum bol zameraný na prostredie a vybavenie zariadenia, spôsob, akým je seniorom organizovaný deň, a tiež rešpektovanie ich autonómie a možnosť participácie. Ďalej sa prieskum sústredil na bezpečnosť a súkromie ubytovaných osôb a taktiež na poskytovanú starostlivosť a personál zariadenia. Návštevy zariadení sa uskutočnili vždy bez predchádzajúceho ohlásenia, pričom prieskumný tím v zariadení strávil jeden deň. Samotný prieskum pozostával z rozhovorov s riadiacimi a bežnými zamestnancami a zamestnankyňami zariadenia ako aj so samotnými seniormi.

„Seniori majú právo aj v zariadeniach žiť svoje životy nezávisle a v čo najväčšej možnej miere rozhodovať o všetkých záležitostiach, ktoré sa ich týkajú. Zároveň je dôležité, aby sa ku každému z nich pristupovalo individuálne a vždy bolo rešpektované ich súkromie,“ uviedla verejná ochrankyňa práv Mária Patakyová.

Počas návštev sa zistili viaceré nedostatky

Prostredie v zariadení sa má čo najviac podobáť bežnému prostrediu a podporovať pocit domova. Preto sú práve spoločenské priestory dôležitou súčasťou zariadenia – vytvárajú priestor pre spoločné aktivity a komunitný spôsob života. Niektoré zariadenia však týmito miestnosťami nedisponujú a **priestor pre socializáciu je len na chodbe.**

V zariadeniach sa tiež vyskytujú negatívne znaky „inštitucionálnej kultúry“ ako je **povinná večierka, pevné časy stravovania, uzamykanie priestorov, automatické odobratie osobných dokladov pri nástupe, či skorá ranná hygiena**. Aj napriek poskytnutým vysvetleniam zo strany zariadenia, že je daný spôsob nutný pre chod zariadenia, ombudsmanka tento dôvod nepovažuje za dostatočný. V rámci prieskumu sa totiž presvedčila, že existujú aj zariadenia, ktoré takéto plošné obmedzenia nemali a dokázali poskytovať kvalitné služby.

Prejavom takejto „inštitucionálnej kultúry“ je aj nedostatočný rešpekt k súkromiu. Vo viacerých zariadeniach nebolo možné uzamknúť si svoje veci v skrinkách, používať toaletu so zámkom, personál vstupoval do izieb bez zaklopania či nepoužíval zásteny pri hygienických úkonoch.

Ďalším problémom je **nedostatočný pobyt na čerstvom vzduchu**. Špeciálne to platí pri imobilných klientoch, ktorých stav si pri presune vyžaduje pomoc personálu. Štandardom by pri tom mala byť možnosť klienta tráviť vonku v zásade každý deň.

Zariadenia pre seniorov majú tiež zabezpečovať alebo poskytovať ošetrovateľskú starostlivosť, napríklad starostlivosť o preležaniny či podávanie liekov. V praxi však **dané zariadenia ošetrovateľskú starostlivosť priamo neposkytujú z dôvodu nedostatočného financovania** alebo vysokých personálnych nákladov, a preto ju zabezpečujú najmä prostredníctvom agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti, respektíve ju „oficiálne“ neposkytujú, hoci v realite to stav ich klientov vyžaduje. Preto sa aj často stávalo, že svojou povahou ošetrovateľské úkony vykonávali opatrovatelky, ktoré na ne nemali dostatočné vzdelanie. „**Často sme sa preto stretli napríklad s problémom pri drvení liekov, kedy sa mažiať neumýval po každom drvení,**“ uvádza sa v súhrnnej správe z prieskumu.

Opatrenia, ktoré by mohli pomôcť situáciu zlepšiť

Výsledkom prieskumu je niekoľko návrhov pre Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR na zavedenie štandardov pre dodržiavanie základných práv klientov v zariadeniach sociálnych služieb spolu s príkladmi dobrej praxe, taktiež povinnosť zverejňovať protokoly z kontrol zariadení sociálnych služieb. Ombudsmanka ministerstvu tiež navrhuje, aby v spolupráci s Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky vytvorilo systém interdisciplinárnej starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb (napríklad prostredníctvom zákona o dlhodobej starostlivosti) a tiež vytvorilo podmienky pre paliatívnu starostlivosť v týchto zariadeniach.